

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיה תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך.

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

סס

ציטוט | מה בין "צדיק" ל"ישר"

הגמרא שלנו אומרת שספר בראשית, ספרם של האבות נקרא "ספר הישר", כי האבות נקראו "ישרים" כפי שאמר בלעם "תמות נפשי מות ישרים". וצריך להבין פשר השבח המסויים הזה "ישרים" שעל שמו נקרא כל הספר, ודווקא במעלה זאת נתקנא בלעם.

והנה הנצי"ב בהקדמתו לספר בראשית מבאר את החילוק בין 'ישר' ל'צדיק':

"זה הספר הנקרא ספר בראשית נקרא בפי הנביאים ספר הישר, כדאיתא במסכת ע"ז כה, א... זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים דכתיב בהו 'תמות נפשי מות ישרים'. ויש להבין הטעם למה קרא בלעם את אבותינו בשם "ישרים" ביחוד ולא 'צדיקים' או 'חסידים' וכדומה. וגם למה מכונה זה הספר ביחוד בכינוי "ישר", ובלעם התפלל על עצמו שיהיה אחריתו כמו בעלי זה הכינוי.

והעניין, דנתבאר בשירת האזינו על הפסוק 'הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא' דשבח "ישר" הוא נאמר להצדיק דין הקב"ה בחורבן בית שני שהיה דור עיקש ופתלתול, **שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמם**, על כן מפני שנאת חינום שבלבם זה את זה **חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס**, ובאו ע"ז לידי שפיכות דמים (ע"ז דין של מורידין ואין מעלין) בדרך הפלגה, ולכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית. וע"ז היה צידוק הדין שהקב"ה "ישר הוא" **ואינו סובל צדיקים כאלו**, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות, אע"ג שהוא לשם שמיים, דזה גורם חורבן הבריא והריסות ישוב הארץ.

וזה היה שבח האבות, שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו ישרים, היינו שהתנהגו עם אומות העולם אפילו עובדי אלילים מכוערים, **מ"מ היו עמם באהבה וחשו לטובתם באשר היא קיום הבריא**. כמו שאנו רואים כמה השתטח אברהם אבינו להתפלל על סדום, אע"פ שהיה שונא אותם ואת מלכם תכלית שנאה עבור רשעתם כמבואר במאמרו למלך סדום מ"מ חפץ בקיומם. ובב"ר פרשת וירא איתא ע"ז שאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'אהבת צדק ותשנא רשע' אהבת לצדק את בריותי ומאנת לחייבן, והיינו ממש כאב המון גויים שאע"ג שאין הבן הולך במישורים מ"מ שוחר שלומם וטובו... וכן ראינו כמה נוח היה יצחק אבינו

להתפייס ממשאיו ובמעט דברי פיוס מאבימלך ומרעיו נתפייס באופן היותר ממה שבקשו ממנו... ויעקב אבינו אחר שהיטב חרה לו על לבן שידע שביקש לעקרו לולי ה', מ"מ דיבר עמו דברים רכים עד שאמרו ע"ז בבראשית רבה 'קפדנותן של אבות ולא ענוותנותן של בנים' עיי"ש, ונתפייס עמו מהר. ומשו"ה נקרא כמו כן ספר הישר על מעשה אבות בזה הפרט.

ובלעם בשעה שהיתה רוח"ק עליו לא היה יכול להתפלא על רוע מעשיו שאינו צדיק וחסיד כאברהם יצחק ויעקב, אחרי שהוא נביא אומות העולם וראשו במקור הטומאה, אכן התפלא על רוע הילוכו בדרך ארץ, שאף אם ראוי היה לו לשנוא את ישראל תכלית שנאה באשר שהמה בני אברהם

"ישר", הוא מי שאינו שונא את מי ש'אוחז' בדעה אחרת.

יצחק ויעקב וראשם במקור הקדושה, אבל מ"מ לא היה ראוי לפניו לבקש לעקור אומה שלימה, ואינה דרך ישרה בקיום העולם, וע"ז צעק 'תמות נפשי מות ישרים' היינו מקיימי הבריא..."

עד כאן דבריו הנוראים של רבינו הנצי"ב.

וורט | מדוע הקב"ה מולך דוקא ב"ישורון"

והנה, הפסוק אומר "ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל", עם ישראל נקרא כאן "ישורון" על שם ישרותו, ויש לעיין מה השייכות של היות בני ישראל "ישרים" לגילוי המלכות של הקב"ה על עם ישראל, מדוע דוקא "בישורון" יש מלך, ומה השייכות להמשך הפסוק "בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל".

אכן לפי דברי הנצי"ב הדברים מתבארים כמין חומר: שהתואר 'ישר' מורה על כך שאינו שונא את מי ש'אוחז' בדעה אחרת, או ששייך לקהילה אחרת ולשבט אחר, אלא נוהג באהבה

עלון טעימות מיסודה של אגודת "לוחמי הדף" לחיזוק ועידוד עמידה באתגרי לימוד הדף היומי. מרגיש בודד במערכה? מנסה לעמוד בקצב ולא מצליח? הצטרף אלינו, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק! להצטרפות לקבוצות השונות של "לוחמי הדף" צור קשר במספר 054-824-9119

חן ויפוי, פאר והדר של מלכותו, הם מעשי ה'גאות', גאות – ניסים ונפלאות שמתגאה בהם על הטבע, יציאת מצרים, קריעת ים סוף, ועוד ועוד ניסים ונפלאות שבכל יום עמנו. לעומת זאת מצד שני ה'אזור' של הקב"ה, הפעולות שבהם הוא מראה עוצמתו האדירה, הם מעשי ה'עוז'. עוז – כוח מתמיד בלתי מתמוטט.

פעולות הטבע הקבועות מתנהלות באנרגיה עצומה, כדור הארץ עם כל כובדו האדיר מסתובב על צירו, השמש מחממת אותו בבעירה עצומה, כמויות מים עצומות נשפכות בעוז במפלי הניאגרה, גלי פרא בגובה עשרות מטרים מתרוממים במרחבי הים, עננים נושאים מסה של מליוני קוב מים משייטים להם מעל הארץ, וכו' וכו'.

המגיד **רבי שלום שבדרון זצ"ל** אמר פעם דהנה בקריעת ים סוף כתוב שבני ישראל הלכו בתוך הים ביבשה, ואילו אחרי הנס כתוב שבני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, מה פשר השנינו?

המשיל על זה רבי שלום משל לצייר שצייר סוס בצורה מוצלחת כל כך עד שכולם חשבו שזה סוס אמיתי ולא התפעלו ממנו, לקח הצייר מכחול עבה והעביר פס באמצע הסוס וראו הכל שזה רק ציור. מעתה ידעו להתפעל ממנו... כך, עד קריעת ים סוף לא ידעו ישראל להתפעל מהטבע, ממציאות הים ונוחות היבשה, היה נראה להם ש'זאת המציאות'. עד שבקריעת ים סוף העביר הקב"ה 'פס' באמצע הים, ואז נוכחו בני ישראל לדעת שגם הטבע הרגיל איננו 'רגיל' כלל, הכל תלוי ברצונו התמידי של הקב"ה, ומעתה כאשר הם הלכו ביבשה הם הרגישו את אותה התעלות כמו שהולכים בים. ואכן – הוסיף אאמו"ר שליט"א – אנו מברכים בכל בוקר 'רוקע הארץ על המים' הרי שלמדנו להודות על קיום היבשה שבארץ כמו על קיום היבשה בים.

עפ"י **ביאר אאמו"ר שליט"א** שכעין זה יש לומר כאן – ההנהגה של ה'גאות' מראה לנו שגם ההנהגה הקבועה היא 'עוז' של ה'י"ת ולא דבר המובן מאליו.

אמונה | **"תבל בל תמוט" – קיום הנהגות סותרות בלא למוטט את העולם**

אף תיכון תבל בל תימוט – המשורר מתפעל איך כדור הארץ לא מתמוטט משני המערכות הסותרות הללו, מערכת הטבע 'עוז' ומערכת הניסים 'גאות'. (עפ"י פירוש המלבי"ם).

יש כאן הדגשה מיוחדת, שיחד עם ההנהגה המיוחדת של הגאות ממשיך הקב"ה ללבוש את העוז אשר בו התאזר, וחוקי הטבע ממשיכים לפעול בשאר חלקי הבריאה כאילו לא אירע נס. והוא דבר פלאי מאוד כי כל חוקי הטבע קשורים זה בזה ואם הקב"ה מתגבר על הטבע היה צריך להפסיק לפעול.

עם כל שבטי ישראל, וא"כ מדוקדק מאד שהקדים הפסוק שהקב"ה מולך בישראל כאשר הם 'ישורון', וכפי שממשיך הכתוב 'בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל'. מכיון שאין הקב"ה מולך אלא במצב של "יחד שבטי ישראל" לכן צריכים לזה שיהיו "ישרים" שיודעים לקבל ולאהוב גם מי ששייך לשבט אחר והשקפה אחרת.

אסטרונומיה | **מה אמור לקרות לכדור הארץ כאשר השמש נעצרת**

בגמרא שלנו אנו לומדים על עצירת החמה. בילדותי היה רגיל אאמו"ר הגאון שליט"א לתאר לנו את **הנס הכפול** של עמידת השמש. עצם עצירת השמש היא נס גדול, אבל יחד איתה היה נס עוד יותר גדול: היודעים אתם, היה שואל אותנו, מה אמור להתרחש כאשר השמש נעצרת?

הרי אנו יודעים שהשמש אינה נעה בעצמה אלא הכדור נע על צירו, נמצא אם כן שכאשר השמש 'עמדה' – בעצם כדור הארץ נעצר מסיבובו. **אתם יודעים מה אמור לקרות כאשר התנועה של כדור הארץ נבלמת? כולנו צריכים היינו לעוף קדימה!** [היזכרו מה קורה לרכב קטן שבולם בבת אחת, ותבינו מה אמור לקרות ליקום שנע במהירות 1,800 ק"מ בשעה!] והנה, **הכדור בלם את תנועתו - והחיים המשיכו כרגיל!**

פנימיות | **הקב"ה מנהל את עולמו ב"גאות" ו"עוז" משולבים יחד**

כאשר אדם הראשון נוצר הוא אמר **מזמור ה' מלך גאות לבש, לבש ה' עוז התאזר, אף תיכון תבל בל תימוט**. הפירוש המילולי של הפסוק הוא: כאשר ה' מלך הוא לבש בגדי גאות וחגר עצמו באזור של עוז, והמשורר מתפעל איך למרות זאת העולם קיים ואיננו מתמוטט.

מה הכוונה? **למה שהעולם יתמוטט?**

מבאר המלבי"ם כן: "בגדי מלוכה" הם הבגדים שבהם המלך מתפאר ומראה את מלכותו, הם מבטאים חן ויפוי, פאר והדר. הם מעוררים אצל האזרחים שרואים אותו – אהבה אליו. לעומת זאת – ה"אזור", החגור שהמלך מתאזר בו, עליו תלויה חרבו האישית של המלך, עמה הוא יוצא בראש צבאו ללחום את מלחמותיו לערוף את ראשי אויביו, היא מבטאת כוח וחוזק, עוצמה וגבורה, היא מעוררת אצל האזרחים – מורא מלכות.

ה"בגדי מלוכה" של הקב"ה, הפעולות שבהם הוא מראה

ואין הדבר כך אלא הכל ממשיך ובתוך זה קורה הנס.

והדוגמא הגדולה לזה מהנס 'שלנו', נס עמידת השמש. הנס התרחש אבל הוא לא הפריע לטבע להמשיך כדרכו. **אנשים המשיכו לנהל את חיי השגרה שלהם, באותה שעה שאליבא דאמת הם נעצרו בפתאומיות, הכדור בלם ממהירות 1,800 קמ"ש ל... 0 קמ"ש!**

הוסיף אאמו"ר משל נפלא לזה: הבה נזכר בסוסו 'של' רבי שלום מהקטע הקודם... הצייר צייר את הסוס הנפלא, ומשחשבו כולם שהוא אמיתי החליט למתוח קו שחור עבה באמצעיתו. הכל הסיקו שאין כאן אלא תמונה. אלא שלמרבה הפלא – אותו סוס 'לא אמיתי' נראה לעין כל כשהוא ממשיך ללעוס בפיו, להטיל גללים מאחריו, רגליו ממשיכות לצעוד, כאילו לא אירע דבר... כאילו איננו 'חתוך' לשניים... מחד גיסא – הכל מבינים שאין כאן סוס אמיתי... מאידך גיסא – הוא ממשיך להתנהל כאילו הוא סוס אמיתי...

זהו שאומר המשורר "אף תיכון תבל בל תימוט" למרות שהקב"ה מנהיג את העולם בשתי הנהגות שהיו צריכות להיות סותרות זו לזו העולם ממשיך להתקיים בלא להתמוטט.

באמת, **גם בתוך כללי הטבע עצמו ישנם עניינים סותרים** המיועדים להחזיק את העולם שלא יתמוטט. כמו למשל 'האנומליה של המים' שהיא תופעה מיוחדת המאפיינת את המים: בעוד כל החומרים בעולם מתכווצים כשהם קופאים למוצק, הרי המים נפחם גדול יותר כשהם קופאים. אילולי היתה 'סתירה' זאת בכללי הטבע, הרי כל הקרחונים בקטבי כדור הארץ היו שוקעים מחמת כובדם הסגולי והמים שתחתיהם היו מציפים את העולם (או קופאים גם הם בעצמם, מה שהיה גורם לעוד שרשרת של אסונות), ובשביל 'תיכון תבל בל תימוט', יצר הקב"ה את המים כשהם בעלי תכונה הפוכה משאר החומרים, הם מתרחבים כשהם קופאים ונעשים קלים יותר, לכן הם צפים ע"ג המים ומבודדים אותם שלא יקפאו.

או למשל 'דואליות גל-חלקיק': יש חומרים בבריאה שיש להם תכונות גם של גלים וגם של חלקיקים, למרות שהם תופעות סותרות לכאורה. וכן הלאה והלאה חוקים פלאיים שקבע הקב"ה בעולמו על מנת שיהיה בר-קיום.

תנ"ך | מה בין חרב לקשת

בדף שלנו אנו לומדים על כך שכאשר עם ישראל איבד את גיבוריו, שאול ויהונתן, נאלצו בני יהודה ללמוד את מלאכת הקשת.

כך גם דורות קודם לכן, הקב"ה הניח גויים בארץ ישראל, פלשתים וחבריהם **"לְנִסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת כָּל מַלְחָמוֹת כְּנָעַן: כִּי לְמַעַן יָדַעַת דְּרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**

לְלַמֶּדֶם מַלְחָמָה כִּי אֲשֶׁר לְפָנִים לֹא יָדְעוּם... וַיְהִי לְנִסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הַיִּשְׁמְעוּ אֶת מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר צִוָּה אֶת אֲבוֹתָם בְּיַד מֹשֶׁה."

מבארים המפרשים שהקב"ה רצה שבני ישראל יראו, שכאשר שמעו בקול ה' לא היו זקוקים למלאכת הקשתות בשביל לנצח במלחמה, ואילו כאשר עצבו את ה' נאלצו ללמוד טכסיסי מלחמה.

הגמרא שלנו מבארת ש"ללמדם מלחמה" היינו מלחמת הקשתות, שהיא צריכה לימוד. כשעם ישראל במיטבם יש להם חרב – אבל אחרי שלא שמעו אל ספר הישר היו צריכים ללמדם קשת.

על מה מדובר כאן? מה המשמעות הגדולה של "קשתות"? מה ההבדל בין מלחמה ב"חרב" – כאשר שומעים בקול ה', לבין מלחמה ב"קשת" – כאשר מתרחקים ממנו.

לפי פשוטו ה"קשת" היא ה"נשק בלתי קונבנציונאלי" של העת העתיקה. המלחמה הקלאסית היתה מתנהלת בחרבות, אבל למעצמות היה "חיל קשתים" שיכלו לירות למרחק גדול מאות חיצים בכל חצי דקה.

כל עוד עם ישראל שומע לקב"ה די לו בנשק קלאסי, הוא איננו זקוק ל"נשק גרעיני". כאשר אנו מתרחקים יותר אנו נאלצים להגן על עצמנו גם באמצעות נשק משוכלל יותר, חיל הקשתים.

העמקה | חרב וקשת – עשיו ושמעאל

בעומק יותר ההבדל בין חרב לקשת הוא ההבדל בין עשיו ושמעאל. יש לנו שני אויבים, עשיו ושמעאל. עשיו חי על החרב "על חרבך תחיה", ואילו שמעאל על הקשת "ויהי רובה קשת".

גיבור חיל נלחם באמצעות חרבו, הוא מעיז ללכת אל מול אויביו ולהלחם בהם פנים אל פנים. לעומת זאת מי שחלש יותר נאלץ "לרכך" את מחנה האויב ממרחק, באמצעות הקשתות שמעיפות אלפי חיצים אל שטח האויב.

ישמעאל איננו גיבור, הוא איש מדבריות אכזר, פרא אדם. הוא משתמש בחיצים שיורה בהם מרחוק. **עד היום הערביים אינם מעיזים להלחם בנו פנים אל פנים,** עיקר "כוחם" הוא בזריקת אבנים, בקבוקי תבערה, מרגמות ואפילו טילים. הם "מזנבים" בצבא, אבל בלי להאבק פנים מול פנים.

לעומת זאת עשיו יש לו עוצמות של כוח: נשק גרעיני, פצצות אימתניות, צבאות עצומים, טנקים משוכללים, נושאות מטוסים, יחידות מובחרות למיניהם, מודיעין משוכלל.

זה עתה נלחמו האיראנים בישראל. והנה, בני ישראל הגיעו

מוסר | דרכי מלחמת היצר "חרב" ו"קשת"

אחי הגאון רבי אלימלך הלוי שליט"א הוסיף לזה שגם המלחמה כנגד היצר הרע משתקפת בהבדל בין תקופת "חרב" לבין תקופת "קשת".

כאשר עם ישראל במיטבו, הוא נלחם ביצר הרע באמצעות ה"חרב", כלומר, באמצעות גבורה, פנים אל פנים. אבל בדורות האחרונים, כאשר עיקר המלחמה היא מול ישמעאל, הרי גם המלחמה מול היצר הרע היא ב"קשת" = בערמה והתכוננות ולא בהפעלת כוח ישירה.

פעם היו נלחמים בכוח ובעוצמה מול הניסיונות של היצר הרע. היום צריך לעשות זאת בחכמה וערמימות. להצליח לירות עליו חיצים ממרחק, בתחכום ובפקחות, עוד לפני ההתנגשות החזיתית. **ללמד את בני יהודה קשת!**

בית הוראה | מה הגבול העליון להגדרת מצב כ"ייחוד"?

למדנו בגמרא שאסור לאשה להתייחד עם אנשים פרוצים, אפילו אם הם רבים. וצריך לברר, אימתי מתבטל שם "ייחוד" מרוב האנשים. הרי כאשר אשה נמצאת בעיר גדולה שיש בה מלינוי פרוצים, היתכן להחשיבה כמתייחדת עמהם?

הנפקא מינה המצויה היא במגדלי הייטק, שהם בדרך כלל נעולים על מסגר ובריה דיגיטליים, מפני חיסיון המידע. יש שם נשים צדקניות שמבקשות לפרנס את משפחתן עם מאות עובדים שהרבה פעמים אינם יראי שמיים מרבים. האם יש לחשוש בזה משום ייחוד עם פרוצים או שמרוב ריבוי השטח והאנשים פקע שם ייחוד כלל?

בדרך כלל פותרים את הבעיה הזו בנוכחות של מצלמות שמקליטות מידע [לא רק משדרות לאבטחה, אלא גם שומרות את ההקלטה] וכך זה נחשב שאחרים יכולים לצפות בהם. אבל, אם זכות הצפיה שמורה לאנשי האבטחה שהם ג"כ אינם יראי שמיים, צריך לברר איך לנהוג.

תנ"ך | וכל הבת תחיון

הגמרא שלנו מלמדת על תופעה מפליאה: גם שודדים חסים על הנשים. "אשה כלי זיינה עמה". רש"י מפרש שזה **משום שהם חושקים בהן לביאה**, אבל התוספות חולקים על זה ומפרשים "דהא דקאמר אשה כלי זיינה עליה לאו משום

בחסד ה' אל שמי טהרן עצמה, לעומת זאת האיראנים התחבאו בבונקרים ושיגרו משם טילים אל ארץ הקודש. הם לא העיזו להופיע בעצמם.

התבוננות | מה בין 'תפילה' נוצרית ל'תפילה' מוסלמית

המשך חכמה בפרשת ויחי מסביר שה"חרב" היא כנגד "צלותא", **התפילה הרשמית** שקבעו חז"ל, היא פועלת מצד עצמה, גם חרב חדה מאד שאיננה צריכה הרבה כוח והתכוננות. היא צריכה רק תנאי אחד: להיות קרוב אל המטרה. כך היא התפילה הקבועה, איננה צריכה כוונה גדולה, כי עצם המילים חדות ופועלות, אך יש תנאי אחד: לעמוד לפני ה'.

לעומת זאת ה"קשת" היא כנגד "בעותא", **התפילה האישית** שזועק האדם אל ה' מתוך תלאותיו. תפילה זו איננה פועלת בלי כוונת הלב, כפי שהחץ אין בו שום כוח להזיק בלי הכוונה והכוח שמכניס בו הקשת. מאידך גיסא: הקשת פועלת ממרחק רב מן המטרה, כך גם בעותא איננה צריכה עמידה בבית ה' לפניו, אלא גם כאשר האדם מתבוסס בענייניו הוא יכול לירות "חץ" עד כסא הכבוד.

מעניין הדבר שה"תפילה" המזוייפת של בני עשיו, היא מנסה להתדמות ל"חרב" – צלותא. הם מתפללים 'תפילה' רשמית מאד וקרה מאד. לא צועקים, לא מתנועעים. פעמונים צורמים מצלצלים, יש מקהלה ואפילו עוגב... הכל מאד סולידי ומכובד... זה צורת תפילה של "חרב", מצד הסיטרא אחרא. כנגד עבודת "צלותא" של צד הקדושה.

אבל ישמעאל 'תפילתו' היא "קשת". תפילות חמימות מאד, סלסולים ארוכים ומרגשים, מתוך עומק הלב, כי שמע ה' אל קול הנער באשר הוא שם. כמו קשת – מהבור הכי גדול, צועק אל ה'. זה צורת תפילה של "קשת" מצד הסיטרא אחרא, וזה כנגד עבודת "בעותא" של צד הקדושה.

לכן, כאשר ישמעאל נלחמים בנו עלינו להתחזק דווקא ב"צעקה" אל ה', בחינת "בעותא", כפי שאומרים חז"ל **"ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתיד הקב"ה לשמע בקול נאקת העם ישראל, ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר ישמע קל ויענם"**.

הגר"א כותב שיוסף הצדיק הוא שעומד כנגד "עשיו" (בית יוסף להבה ובית אדום לקש), ואילו יהודה הוא שעומד כנגד "ישמעאל". לכן משיח בן דוד הוא "רוכב על חמור" שהוא כנגד ישמעאל "עם הדומה לחמור" "פרא אדם". ואם כן, מה מאד מתאים הדבר שדווקא בני יהודה הם אלו שלומדים קשת, כמבואר בסוגייתנו, כי הרי הקשת הוא כוחו של ישמעאל וכנגדו צריכים בני יהודה להלחם בקשת.

מושג | "אף הן היו באותו הנס"

רבים מתפלאים על היחס המיוחד לנשים בחנוכה משום "שעיקר הנס נעשה על ידן" כפי שביארו הראשונים וכוונתם ליהודית הצדקת. הם תמהים: וכי עלה על דעת מישהו שהגברים יחגגו יותר את גבורתם של מתניהו או מרדכי, משה או אהרן, משום שהם "גברים"?! מדוע היחס לגבורת יהודית הוא "יחס מגדרי"? מדוע הוא מיוחס יותר לנשים מאשר לגברים?

ממתי אנו שמחים בגדולי האומה וגיבוריה לפי מגדר? וכי "אברהם אבינו" שייך אל הגברים ו"שרה אמנו" שייכת אל הנשים?...

אך הביאור הוא שיהודית נלחמה בגויים באמצעות כלי הנשק הנשיים "אשה כלי זיינה עליה", באמצעות הרוך והיופי, העדינות והאצילות. כך אשה מצליחה להתקרב אל ראש ההגמון ולכרות את ראשו. לא בכוח אלא במוח, לא באכזריות אלא בעדינות, בחן ובטעם.

חז"ל ראו במעשה הפלאי של יהודית, ביטוי לכך שאי אפשר להילחם ביוונים מבלי הכוח הנשי. מכיון שמלחמת היוונים היתה בראש ובראשונה על הבית היהודי, הרי הדבר תלוי בראש ובראשונה בכוחה של האשה היהודיה ששומרת על דלתות ביתה.

רבים העירו שעפ"י רוב חכמי ההיסטוריה התרחש מעשה יהודית בתקופה אחרת, עוד לפני מלחמת החשמונאים. היעב"ץ כתב שביקשו חז"ל לשלב בשמחת החנוכה גם את הישועה הזאת שנעשתה ע"י יהודית, אע"פ שהיא שייכת לתקופה אחרת. מה השייכות בין העניינים?

חז"ל הבינו שנס חנוכה התרחש רק מכוח גבורתה של האשה היהודיה, ששמרה על פתחי ביתה בגופה – בהיעדר דלתות – בשביל לבלום את רוחות יוון שנשבו בחוצות מלחדור אל ביתה פנימה. גבורה זאת הגיעה לביטוי הגדול שלה, במעשה יהודית. לכן אנו חוגגים את מעשה יהודית בימי החנוכה.

גבורתה של יהודית התחילה עוד לפני כריתת ראשו של ההגמון – כאשר היא התעמתה עם אחיה הצדיקים שחשבו שאין עדיין אפשרות וצידוק להלחם כנגד הגזירה הזאת, או לפי גירסאות אחרות: כאשר הפצירה בכהנים שלא להתיימש ולהסכים לגזירות היוונים.

בעשרים השנים האחרונות, עם פרוץ שטף הנסיגות הטכנולוגיות על בתי ישראל, אנו זוכים לראות בעינינו את גבורת ליבן הטהור של נשות ישראל. בתבונה ובפקחות הן פוקחות עין, עומדות על המשמר, והודפות את הורדפים הרוחניים המבקשים לפרוץ אל ביתן. זוהי דוגמא לתפקידן העצום של בנות ישראל בגלות יוון, מול פיתויי קידמה ונוחות המבקשים להחשיך את אור השכינה.

דדעתיהו לביאה ומשום הכי לא קטלי לה, אלא טעמא מפני שאינה בעלת מלחמות ומריבות כאיש מרחמים עליה".

יש להביא מקור לזה, מדברי פרעה הרשע "אם בן הוא והמיתן אותו ואם בת היא וחיה", ותרגם אונקלוס "ותקיימונה", תכלכלו אותה, תאכילו ותשקו.

וראו ברמב"ן פרשת לך לך "ויהי רעב בארץ, הנה אברהם ירד למצרים מפני הרעב לגור שם להחיות נפשו בימי הבצורת, והמצרים עשקו אותו חנם לקחת את אשתו, והקב"ה נקם נקמתם בנגעים גדולים, והוציאו משם במקנה בכסף ובזהב, וגם צוה עליו פרעה אנשים לשלחם. ורמז אליו כי בניו ירדו מצרים מפני הרעב לגור שם בארץ, והמצרים ירעו להם ויקחו מהם הנשים כאשר אמר 'וכל הבת תחיון', והקב"ה ינקם נקמתם בנגעים גדולים עד שיוציאם בכסף וזהב וצאן ובקר מקנה כבד מאד, והחזיקו בהם לשלחם מן הארץ. לא נפל דבר מכל מאורע האב שלא יהיה בבנים. עכ"ל.

הרי שהמצרים ביקשו להחיות ולקיים את הבנות כדי לקחת אותן לנשים.

זוגיות | הדחף האנושי לגונן על האשה

הקב"ה טבע בלב האנושות חמלה על הנשים. אשה – היא סמל של רכות ועדינות, אצילות ושבריריות, ולכן מרחמים עליה. היא איננה "בעלת מלחמות ומריבות", היא נעימה ועדינה, וזה הנשק העצום שלה. כלי זיינה עמה!

מחקרים גילו שרכב שנתקע בשולי הכביש יקבל עזרה מהירה יותר אם יש לצידו נהגת ולא נהג. אין זה רק מפני התאווה, כי גם נשים עצרו יותר לנשים, וגם גברים צעירים עצרו לנשים זקנות, וכדומה. אשה – מעוררת רצון להגן עליה, לחמול עליה, לגונן עליה.

אפשר לראות זאת בעניין שחרור החטופים מידי המרצחים בעזה. הממשלה דרשה את שחרור הנשים תחילה. היא לא ביקשה לקבוע את סדר השחרור לפי המצוקה והקשיים האובייקטיביים, אלא הסכימו הכל שיש להציל תחילה את הנשים.

מדוע הקב"ה יצר את הטבע הזה? בשביל שכל גבר ירגיש צורך אדיר לגונן על אשתו. לדאוג לה, לרחם עליה, להיטיב לה, לפנק אותה. בשביל שכל אשה תרגיש בטחון להישען על בעלה, לסמוך עליו וללכת אחריו.

השקפה | צניעות אמיתית – נכבדות כבת מלך

התוספות כתבו שלדעת רב אידי אשה חשובה במלכות אין לה שום סכנת פיתוי, משום שחוששים לפתות אותה לעריות!

דברים אלו מזכירים את דברי אבן עזרא המפורסמים על איסור לא תחמוד: "אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'.

ואמר קהלת (לאשר) ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב, כא). ואמרו חכמים, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבלותיו, ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו. עכ"ל.

והנה, הגמרא שלנו מקור גדול לדבריו שכיון שהיא אשה חשובה בין האנשים, שרה מלכותית, שוב אין הגויים מעיזים אפילו לפתות אותה!

זהו גם מתקשר למה שנתבאר ב"טעימות" כמה פעמים שהצניעות האמיתית איננה מיועדת להסתיר את האשה אלא לעשותה חשובה ונכבדת. אשה מכובדת אין הכפריים חושקים בה, היא בת מלך.

